

Regeringens proposition

1978/79: 74

om ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor;

beslutad den 23 november 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

ERIC ENLUND

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor skall tas in ett bemyndigande för regeringen att införa en dispensavgift som skall tas ut när vissa undantag medges från lagens bestämmelser om hantering eller import av hälso- och miljöfarliga varor. Syftet med en sådan avgift är att utjämna den ekonomiska fördel som en dispens i vissa fall kan innebära. Avsikten är att en dispensavgift skall införas i fråga om motorbensin och tillämpas om det visar sig nödvändigt att medge undantag från de av regeringen tidigare i år beslutade nya gränsvärdena för halter av bly och bensen i motorbensin.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor**

Härigenom föreskrivs att i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor skall införas en ny paragraf, 10 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

Har med stöd av denna lag meddelats föreskrifter som medger undantag från bestämmelse om hantering eller import av hälso- och miljöfarlig vara av visst slag och kan sådana föreskrifter antas innebära ekonomisk fördel för den som hanterar eller importerar varan, får regeringen meddela föreskrifter om att särskild avgift skall tas ut för att utjämna sådan fördel. Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om hur avgiften skall beräknas.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-23

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Enlund

Proposition om ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor

Genom en ändring i kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor (SFS 1978: 614) beslöt regeringen i juni 1978 om sänkning av blyhalten i motorbensin från 0,40 gram per liter till 0,15 gram per liter. Samtidigt beslöts att halten av bensen i motorbensin skall begränsas till 5 volymprocent. De nya bestämmelserna träder med visst undantag i kraft den 1 januari 1980.

I samband med nämnda beslut tillkännagav regeringen sin avsikt att införa en avgift som skulle tas ut om undantag från de nya bestämmelserna skulle behöva meddelas t. ex. om något oljebolag inte skulle hinna klara omställningen till utsatt tid. Avgiften skulle utjämna den ekonomiska fördel som uppkommer för den som får marknadsföra bensin med högre blyhalt än vad konkurrenterna får. Förslag till avgiftsbestämmelser skulle läggas fram senare.

Inom jordbruksdepartementet har därefter utarbetats en promemoria med förslag till bestämmelser om avgift vid dispens från bestämmelser om högsta bly- och bensenhalt i motorbensin. Promemorian, som är daterad den 1 september 1978, innehåller en bakgrundsbeskrivning med redovisning av bl. a. gällande bestämmelser samt förslag till ändring i såväl lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor som kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor. Promemorian bör fogas till protokollet som *bilaga A*.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av riksrevisionsverket, riksskatteverket, produktkontrollnämnden, kommerskollegium, statens pris- och kartellnämnd, överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), kammarrätten i Stockholm, Kemikontoret, Petroleumhandels Riksförbund och Svenska Petroleum Institutet (SPI).

En sammanfattning av remissyttrandena bör fogas till protokollet som *bilaga B*.

Beslutet om sänkningen av bly- och bensenhalterna i motorbensin är ett viktigt led i samhällets strävanden att komma till rätta med de hälso- och miljörisker som orsakas av bilavgaser. För att beslutet skall kunna genomföras så effektivt som möjligt är det enligt min mening angeläget att en dispensavgift införs enligt vad som förutskickades när beslutet meddelades. Någon annan uppfattning har inte framförts under remissbehandlingen av promemorian.

Vad i promemorian sägs om syftet med dispensavgiften kan jag ansluta mig till. En dispensavgift av här förordad slag bör sålunda av konkurrensskäl i princip motsvara den ekonomiska vinning som en dispens kan beräknas medföra. Samtidigt bör avgiften få en positiv verkan från miljösynpunkt genom att omfattningen av dispensansökningarna torde hållas nere. För undvikande av varje missförstånd rörande avgiftens karaktär vill jag — i likhet med vad produktkontrollnämnden gör i sitt remissyttrande — understryka att ett avgiftsuttag vid dispenser självfallet inte får uppfattas såsom innebärande en möjlighet att köpa sig rätten att tillhandahålla varor med sämre egenskaper från hälso- eller miljösynpunkt än som krävs enligt gällande föreskrifter. Dispensgivningen bör därför självfallet vara mycket restriktiv.

I promemorian föreslås att i lagen om hälso- och miljöfarliga varor införs ett generellt bemyndigande för regeringen att besluta om avgiftsbestämmelser i alla de fall då det är möjligt att medge undantag från bestämmelser om hantering eller import av hälso- och miljöfarliga varor. Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser utom Kemikontoret. Enligt Kemikontoret är en avgiftsbeläggning av detta slag en så genomgripande åtgärd att riksdagen bör ta ställning i varje särskilt fall. Liknande synpunkter framförs av en ledamot av produktkontrollnämnden i en reservation till nämndens beslut om remissyttrande över promemorian.

För egen del ansluter jag mig till promemorieförslaget i denna fråga. Jag anser således att regeringen bör ges ett bemyndigande som gör det möjligt att besluta om dispensavgifter även i fråga om andra slag av hälso- och miljöfarliga varor än motorbensin, om det framdeles vid något tillfälle framstår som befogat att avgifter tas ut för att utjämna sådan ekonomisk fördel som en dispens kan antas innebära för den som hanterar eller importerar den aktuella varan. Bemyndigandet, som sålunda förutom att det tjänar miljövärdens intressen kan ses som ett medel att främja näringslivets intresse av konkurrens på lika villkor, kan enligt min mening inte anses innebära att regeringen i detta fall får en längre gående normgivningskompetens än vad regeringen normalt brukar få i liknande fall.

Som föreslås i promemorian bör bemyndigandet av administrativa skäl innefatta en rätt för regeringen att överlåta till förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om hur avgiften skall beräknas.

Jag kan med viss mindre justering godta den redaktionella utformningen som bemyndigandet har fått i promemorian. Vad däri anförs om bemyndigandets innebörd har jag ingen erinran mot. Bemyndigandet bör tas in som en ny paragraf, 10 a §, i lagen om hälso- och miljöfarliga varor.

För riksdagens information vill jag nämna att jag, om riksdagen antar förslaget till ändring i lagen om hälso- och miljöfarliga varor, ämnar föreslå regeringen att i fråga om dispensavgift för motorbensin meddela bestämmelser i kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor med i huvudsak det innehåll som föreslås i promemorian. I den delen har promemorieförslaget i allt väsentligt godtagits av remissinstanserna. I detta sammanhang vill jag vidare redovisa min syn på några frågor som har väckts under remissbehandlingen.

ÖEF och SPI pekar i sina remissyttranden på att det i enstaka fall kan uppkomma svårigheter att inom föreskriven tid hinna genomföra behövt produktutbyte i sådant krigslager av motorbensin som hålls i samma cistern som lager för kommersiellt ändamål. Båda remissinstanserna anser att dispensavgift inte bör tas ut, om dispens behöver lämnas i sådant fall. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet, som inom regeringen har huvudansvaret för frågor om det ekonomiska försvaret, bedömer jag att det skall vara möjligt att klara av det produktutbyte som behövs innan de nya bestämmelserna träder i kraft. Jag utgår därvid från att eventuella problem kan lösas i samråd mellan ÖEF och oljeföretagen och att företagen vid behov kommer att kunna samverka sinsemellan. Några av beredskapsskäl betingade svårigheter att företa behövt produktutbyte kommer därför knappast att behöva uppstå. Jag ser följaktligen i dag inget skäl till att något företag av den nu diskuterade anledningen skall behöva inkomma med en begäran om befrielse från dispensavgift.

Slutligen vill jag ta upp en annan fråga som SPI har aktualiserat och som gäller eventuella övergångssvårigheter för oljeindustrin. SPI anser att ett oljeföretag inte bör vara skyldigt att betala dispensavgift i det fall en dispens att distribuera motorbensin med högre blyhalt än som generellt är tillåtet beror på att behövt processutrustning i ett raffinaderi inte har hunnit installeras i tid till följd av att de tillstånd som behövs inte har lämnats inom rimlig tid. För egen del anser jag att en sådan situation inte skall behöva uppstå. Jag förutsätter därvid att alla berörda, såväl myndigheter som företag, lojalt verkar för att de fastställda tiderna för sänkning av bly- och bensenhalterna i motorbensinen skall kunna hållas. Den omställningstid oljeföretagen har fått är enligt

min bedömning tillräcklig för att både myndigheter och företag skall hinna ta ställning till och genomföra de utbyggnadsåtgärder som kan vara aktuella.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

antaga det inom jordbruksdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga A

JORDBRUKSDEPARTEMENTET
1978-09-01

Dnr 1669/78

PM
med förslag till bestämmelser om avgift
vid dispens från bestämmelser om högsta
bly- och bensenhalt i motorbensin

JORDBRUKSDEPARTEMENTET
1978-09-01

1669/78

PM**med förslag till bestämmelser om avgift vid dispens från bestämmelser om högsta bly- och bensenhalt i motorbensin**

1 Bakgrund

Regeringen har den 29 juni 1978 efter framställning från produktkontrollnämnden beslutat om sänkning av blyhalten i motorbensin från 0,40 gram per liter till 0,15 gram per liter. Samtidigt har bensenhalten i motorbensin begränsats till 5 volymprocent. Beslutet innebär att motorbensin inte får distribueras till bensinstation eller annat ställe för tankning av motordrivet fordon, fartyg eller luftfartyg, om halten av bly eller halten av bensen överstiger nyss angivna gränsvärden. För distribution av bensin som är avsedd för drift av enbart kolvmotor i luftfartyg gäller dock att blyhalten får överstiga 0,15 men inte 1,30 gram per liter.

Nu återgivna bestämmelser jämte andra bestämmelser om motorbensin har av regeringen meddelats med stöd av lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor och de har införts i 45 a—45 f §§ kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor (se SFS 1978: 614).

Enligt 45 d § kungörelsen får produktkontrollnämnden medge undantag från bestämmelserna om högsta tillåtna halt av bly eller bensen, om särskilda skäl föreligger.

De nya bestämmelserna om motorbensin träder i kraft den 1 januari 1980. Premiumbensin får dock distribueras t. o. m. utgången av juni 1981 även om halten av bly överstiger 0,15 men inte 0,40 gram per liter (punkt 3 ikraftträdandebestämmelserna). Vidare gäller att motorbensin som vid ikraftträdandet lagras av beredskapsskäl enligt lagen (1957: 343) om oljelagring m. m. får distribueras utan hinder av de nya bestämmelserna om högsta tillåtna halter av bly och bensen (punkt 4 ikraftträdandebestämmelserna).

Enligt en av produktkontrollnämnden åberopad promemoria kan man bl. a. med hänsyn till erfarenheterna från Västtyskland, där blyhalten i motorbensin fr. o. m. år 1976 sänkts till 0,15 gram per liter, förutse att det i övergångsskedet och vid störningar på oljemarknaden kan uppstå svårigheter att klara de nya gränsvärdena för bly och bensen. Det kan därför enligt promemorian bli nödvändigt att bevilja tillfälliga dispenser för att försörjningen skall kunna tryggas. Den som beviljas dispens får

emellertid ekonomisk fördel framför sina konkurrenter eftersom han får marknadsföra bensen som är billigare i tillverkning än konkurrenternas. På samma sätt som har genomförts beträffande svavel i eldningsolja bör därför enligt promemorian övervägas att införa en särskild avgift som neutraliserar ekonomisk fördel av dispens från reglerna. Sådan avgift begränsar också enligt promemorian dispensernas omfattning till det som är absolut nödvändigt.

Man har beräknat att kostnadsökningen för att framställa lågblybensin uppgår till 1—3 öre per liter beträffande den lågoktaniga kvaliteten och 3—6 öre per liter beträffande den högoktaniga kvaliteten. En dispens från bestämmelserna om högsta tillåtna blyhalt skulle sålunda — om förslaget om dispensavgift genomförs — kunna medföra en avgift som är i storleksordningen 10—30 kr. per kubikmeter bensen för lågoktanig bensen och 30—60 kr. per kubikmeter för högoktanig bensen.

I detta sammanhang bör anmärkas att prissättningen på motorbensin är sådan att skillnaden i tillverkningskostnad mellan olika kvaliteter inte innebär att konsumentpriset behöver uppvisa motsvarande skillnad.

Enligt 15 § lagen om hälso- och miljöfarliga varor kan regeringen föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt lagen. Enligt förarbetena till denna paragraf åsyftas med bemyndigandet avgifter för t. ex. obligatorisk registrering eller godkännande av viss vara eller årsavgift för upprätthållande av tillstånd. De avgifter som avses i 15 § syftar i princip inte till annat än kostnadstäckning. Den dispensavgift som här har diskuterats har ett annat syfte och är av en principiellt annan karaktär. Bemyndigandet i 15 § kan därför inte utnyttjas för att införa bestämmelser om ifrågakvarande dispensavgift.

Bestämmelser om en avgift av liknande slag som den som här har aktualiserats finns i lagen (1976: 1054) om svavelhaltigt bränsle och i förordningen (1976: 1055) om svavelhaltigt bränsle. I lagens 2 § föreskrivs att särskild avgift (svavelavgift) får tas ut med belopp som fastställs av regeringen eller förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer, när regeringen eller myndighet har medgett undantag från bestämmelse som med stöd av lagen har meddelats om den högsta mängd svavelföreningar som får släppas ut i luften. Med stöd av detta bemyndigande har i förordningens 8 § föreskrivits att svavelavgift skall erläggas, när undantag från bestämmelse om högsta svavelhalt i eldningsolja eller annat fossilt bränsle har medgetts i särskilt fall. I paragrafen sägs vidare att avgiften utgår enligt taxa som fastställs av statens naturvårdsverk efter samråd med riksrevisionsverket.

I samband med beslutet om sänkning av blyhalten i bensen har regeringen tillkännagett sin avsikt att lägga fram förslag om införande av ifrågakvarande dispensavgift för motorbensin. I denna promemoria, som har utarbetats inom jordbruksdepartementet, redovisas förslag till de författningsbestämmelser som behövs för att införa dispensavgiften.

2 Överväganden och förslag

Syftet med att införa en dispensavgift av det slag som här är aktuellt kan sägas vara tvåfaldigt. Genom att avgiften i princip skall motsvara den ekonomiska vinning som en dispens kan beräknas medföra, kommer avgiften att förhindra att konkurrensen snedvrids till följd av en dispens. Men därutöver kommer förekomsten av avgiften att ha en positiv verkan från miljösynpunkt genom att hålla nere omfattningen på dispensererna. Om det inte finns några pengar att tjäna på en dispens, torde dispenser komma att sökas bara när det är absolut nödvändigt. Sist anförda omständighet talar för att man vid avgiftssättningen bör sträva efter att avgiften med säkerhet blir så hög att dispens aldrig kan bli lönsam.

För att införa en avgift av det slag som här avses krävs enligt regeringsformen bestämmelser i lag. Avgiften förutsätts komma att tas ut vid tillämpning av lagen om hälso- och miljöfarliga varor. Då såsom förut har sagts denna lag saknar bestämmelser som ger befogenhet att ta ut sådan avgift föreslås att lagen kompletteras med behövliga bestämmelser.

Med hänsyn till att det framdeles kan uppkomma behov av att införa motsvarande dispensavgift även i fråga om andra hälso- och miljöfarliga varor än motorbensin bör i lagen tas in ett bemyndigande med generell räckvidd som gör det möjligt för regeringen att besluta om att ta ut avgift även i andra liknande fall då det kan vara befogat att medge undantag från föreskrifter enligt lagen.

Den grundläggande bestämmelsen bör innefatta ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om att särskild avgift skall tas ut för att utjämna ekonomisk fördel i fall där föreskrifter om undantag från bestämmelse om hantering eller import av hälso- och miljöfarliga vara av visst slag kan antas innebära sådan fördel för den som hanterar eller importerar sådan vara. Detta bemyndigande ger regeringen befogenhet att införa avgift när det kan antas att dispenser från t. ex. en hanteringsföreskrift regelmässigt innebär ekonomisk fördel för den som utnyttjar dispensen. Föreskrifter om avgift behöver inte — och kan f. ö. knappast heller — utformas så att avgiften motsvarar den vinning som dispens kan beräknas medföra i varje särskilt fall. Bemyndigandet ger befogenhet att konstruera avgiften så att den motsvarar den ekonomiska fördel som dispenser genomsnittligt sett kan uppskattas föranleda på grund av att exempelvis kostnaden för tillverkning eller annan hantering av visst slags vara blir lägre. Avgift i ett enskilt fall kan således med stöd av förevarande bemyndigande tas ut t. o. m. om det i visst fall skulle kunna göras sannolikt att någon ekonomisk fördel inte uppkommer.

I anslutning till nu föreslaget bemyndigande bör tas in en bestämmelse

som ger regeringen möjlighet att överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om hur avgiften skall beräknas och andra föreskrifter som behövs för att avgift skall kunna tas ut.

De nya bestämmelser som här har förordats bör lämpligen tas in i en paragraf och placeras sist i det avsnitt av lagen som till rubrik har "Försiktighetsmått, tillstånd m. m."

I enlighet med det anförda har upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor. Förslaget fogas härvid som *bilaga 1*.

I det följande redovisas överväganden och förslag i fråga om de närmare bestämmelser som regeringen med stöd av nyss föreslagen paragraf i lagen om hälso- och miljöfarliga varor behöver utfärda för att genomföra förslaget om dispensavgift för motorbensin. Regeringens föreskrifter i ämnet bör tas in i kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor i avsnittet om motorbensin.

Avgift bör tas ut i samband med att undantag från föreskrift om högssta tillåtna bly- och bensenhalt i motorbensin medges. Då produktkontrollnämnden enligt 45 d § kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor har tillagts uppgiften att pröva frågor om undantag som nu avses, är det naturligt att nämnden också får ansvaret att ta ut ifrågavarande avgift.

I princip bör avgift alltid tas ut så snart dispens meddelas. Det kan dock tänkas förekomma vissa typsituationer då det inte framstår som motiverat att ta ut avgift. Så t. ex. kan dispens komma att medges för mindre kvantiteter motorbensin som skall användas vid motortävlingar. För sådana fall bör produktkontrollnämnden få befogenhet att föreskriva att avgift inte skall utgå. Genom att avgiftsuttag förutsätter ett dispensbeslut kommer sådan beredskapslagrad motorbensin som avses i punkt 4 i övergångsbestämmelserna till SFS 1978: 614 inte att drabbas av avgift, om den måste omsättas. I sammanhanget kan nämnas att regeringen givetvis har möjlighet att nedsätta eller efterge avgift som har beslutats av produktkontrollnämnden, om avgiften i något fall skulle framstå som obillig.

I likhet med vad som gäller i fråga om svavelavgiften bör den här aktuella avgiften tas ut enligt en taxa. I denna bör avgiften differentieras med hänsyn till skilda halter av både bly och bensen. Taxan bör fastställas av produktkontrollnämnden efter samråd med riksrevisionsverket och statens pris- och kartellnämnd. På grund av de särskilda förhållanden som råder på oljemarknaden kan det vara besvärligt att utforma en taxa där avgiften exakt kommer att motsvara de lägre produktions- eller inköpskostnader som föreläggat beträffande ett parti motorbensin som omfattas av en dispens. Det torde vara nödvändigt att utforma taxan med stöd av vissa schabloner. Därvid bör beaktas att det enligt vad nyss har anförts från miljösynpunkt får anses angeläget att taxan inte kommer att framstå som "billig", eftersom man i så fall riskerar att det söks

dispenser som inte är nödvändiga. Att det föreslagna lagbemyndigandet ger befogenhet att utforma taxan på nu förordat sätt har nyss anmärkts vid redovisning av bemyndigandets innebörd.

Man kan förutse att situationen i ett dispensärende ibland kommer att vara sådan att det när beslut om undantag fattas inte går att avgöra hur stor mängd motorbensin som medgivandet slutligen kommer att omfatta. För sådana fall finns behov av att bestämma ett preliminärt avgiftsbelopp som i ett senare fattat beslut får avräknas mot den slutligt fastställda avgiften. Uppgår avgiften till betydande belopp bör delbetalningar tillåtas. Vidare bör föreskrift meddelas om att avgiftsbelopp får tas ut genom utmätning, om beloppet inte betalas inom tid som har föreskrivits av produktkontrollnämnden.

För utredningen i dispensärende kan det vara nödvändigt att ta prov på det parti motorbensin som omfattas av ansökan om dispens. Sådan provtagning bör på uppdrag av nämnden utföras av länsstyrelsen eller hälsovårdsnämnd med stöd av resp. myndighets tillsynsbefogenheter enligt lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Kostnaden för provtagning och undersökning bör betalas av sökanden i ärendet. Bemyndigande att meddela föreskrift om detta finns i 14 § tredje stycket lagen om hälso- och miljöfarliga varor. Genom 60 § första stycket kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor har regeringen överlämnat åt produktkontrollnämnden att meddela föreskrifter i detta hänseende.

Om nuvarande besvär bestämmelser i 62 § kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor lämnas oförändrade, kommer följande ordning att gälla i fråga om besvär över produktkontrollnämndens beslut i fråga om motorbensin. Hos regeringen förs talan mot beslut om undantag från föreskrift om högsta tillåtna halt av bly eller bensen samt mot beslut om fastställande av taxa för dispensavgiften. Till kammarrätt överklagas beslut som nämnden meddelar i särskilt fall och som rör tillämpningen av taxan eller avgiftsfråga i övrigt. Samma ordning gäller för överklagande av motsvarande beslut enligt lagstiftningen om svavelhaltigt bränsle. Anledning att i detta sammanhang föreslå ändring av 62 § kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor förekommer inte.

I enlighet med vad nu senast har anförts har upprättats förslag till ändring i kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor. Förslaget fogas härvid som *bilaga 2*.

*Bilaga 1***Förslag till****Lag om ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor**

Härigenom föreskrivs att i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor skall införas en ny paragraf, 10 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 a §

Har med stöd av denna lag föreskrivits undantag från bestämmelse om hantering eller import av hälso- och miljöfarlig vara av visst slag och kan sådan föreskrift antas innebära ekonomisk fördel för den som hanterar eller importerar varan, får regeringen meddela föreskrifter om att särskild avgift skall tas ut för att utjämna sådan fördel. Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om hur avgiften skall beräknas och tas ut.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då förordningen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Bilaga 2***Förslag till****Förordning om ändring i kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor**

Härigenom föreskrivs att i kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor skall införas tre nya paragrafer, 45 g—45 i §§, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

45 g §

Medges undantag enligt 45 d §, utgår avgift som avses i 10 a § lagen (1973: 329) om hälso- och

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

miljöfarliga varor. Avgiften utgår enligt taxa som fastställs av produktkontrollnämnden efter samråd med riksrevisionsverket och statens pris- och kartellnämnd.

Produktkontrollnämnden får föreskriva att avgift inte skall utgå när medgivande lämnas till distribution av motorbensin som skall användas vid motortävlingar eller andra liknande tillfällen.

45 h §

Fråga om avgift enligt 45 g § prövas av produktkontrollnämnden.

45 i §

Är det svårt att i förväg beräkna hur stort belopp som skall betalas i avgift enligt 45 g §, får preliminär avgift tas ut. Sådan avgift skall avräknas mot den avgift som slutligen fastställs.

Avser beslut om undantag enligt 45 d § längre tid eller är avgiften hög, får produktkontrollnämnden medge att betalningen av avgiften delas upp på flera terminer.

Betalas inte avgiftsbelopp inom tid som föreskrivs av produktkontrollnämnden, får beloppet tas ut genom utmätning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1980.

*Bilaga B***Sammanfattning av remissyttrandena över en inom jordbruksdepartementet utarbetad promemoria (1978-09-01) med förslag till bestämmelser av avgift vid dispens från bestämmelser om högsta bly- och bensenhalt i motorbensin**

Förslaget till ändring i lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor

Promemorians förslag till ändring i lagen om hälso- och miljöfarliga varor tillstyrks eller lämnas utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser.

Produktkontrollnämnden understryker att ett avgiftsuttag av aktuellt slag inte får uppfattas som en möjlighet att kunna köpa sig rätten att tillhandahålla varor med sämre egenskaper ur hälso- eller miljösynpunkt än vad som annars skulle gälla utan som ett sätt att förebygga att någon skaffar sig ekonomisk fördel av en dispens som lämnas efter prövning av myndighet.

Kammarrätten i Stockholm instämmer i promemorians uppfattning att det aktuella bemyndigandet lämpligen bör ges en generell räckvidd som gör det möjligt för regeringen att besluta om avgifter även i andra liknande fall. Enligt *kommerskollegium* kan dock lämpligheten av ett sådant generellt bemyndigande från principiell synpunkt te sig tveksam. Kollegiet vill emellertid inte motsätta sig att bemyndigandet får den i promemorian föreslagna utformningen med hänsyn till att däri angetts vissa klara förutsättningar under vilka bemyndigandet får utnyttjas av regeringen, nämligen att avgiften skall utjämna sådan ekonomisk fördel som en dispens kan antas innebära för den som hanterar eller importerar den aktuella varan. *Kemikontoret*, som avråder från att bemyndigandet ges generell utformning, framhåller att en avgiftsbeläggning av detta slag är en så genomgripande fråga att riksdagen i varje särskilt fall bör få ta ställning därtill. Liknande uppfattning uttalas i en reservation till produktkontrollnämndens yttrande.

Kammarrätten ifrågasätter om det är nödvändigt att inte bara i förarbetena utan även i lagtexten ange att regeringens handlande begränsas till fall då dispenser kan antas innebära ekonomisk fördel för den som hanterar eller importerar den aktuella varan. Därvid har kammarrätten beaktat bl. a. att det i promemorian uttalas som en möjlighet att ifrågasättande avgift med stöd av föreslagna bestämmelser skall kunna tas ut även om ekonomisk fördel inte uppkommer i det enskilda fallet. Men eftersom lagrummet innefattar ett bemyndigande som skall kunna an-

vändas även för framtiden och verkningarna därför inte kan överblickas godtar kammarrätten den föreslagna utformningen av bemyndigandet.

Förslaget till ändring i kungörelsen (1973: 334) om hälso- och miljöfarliga varor

Remissinstanserna godtar i allt väsentligt innehållet i de bestämmelser som enligt promemorian behöver tas in i kungörelsen om hälso- och miljöfarliga varor för att införa ifrågasvarande dispensavgift för motorbensin.

ÖEF och SPI diskuterar i sina remissyttranden några fall där det enligt dessa instanser kan ifrågasättas om en dispensavgift över huvudet skall tas ut. ÖEF påpekar att vissa krigslager av bensin utnyttjas i oljebolagens kommersiella verksamhet. Enligt ÖEF torde det inte vara omöjligt för oljehandeln att gemensamt inom föreskriven tid göra erforderligt utbyte av produkter. Något behov av dispenser under övergångsskedet torde därför enligt ÖEF som regel inte komma att föreligga. Om utbyte av produkter i något enstaka fall inte skulle hinna ske och om vederbörande företag kan styrka att detta beror på lagringsplikten, anser ÖEF det vara skäligt att lämna befrielse från dispensavgiften. SPI framför liknande synpunkter i sitt remissyttrande.

ÖEF förutsätter att tillstånd till distribution av motorbensin med högre bly- och bensenhalt än som föreskrivs i de nya bestämmelserna skall medges utan skyldighet att erlägga dispensavgift, om det under krisförhållanden blir nödvändigt för vår försörjning att importera bensin av sådan kvalitet.

Med hänsyn till tidpunkterna för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om högsta tillåtna bly- och bensenhalten i motorbensin motsätter sig SPI att dispensavgift skall utgå för det fall ett oljeföretag inte har möjlighet att distribuera bensin som uppfyller de krav som anges i de nya bestämmelserna och om detta i sin tur beror på omständighet varöver företaget inte haft möjlighet att råda. Som exempel på sådan omständighet kan enligt SPI nämnas det fall att färdigställandet av nödvändig kompletterande utrustning i ett raffinaderi fördröjs på grund av att man inte inom rimlig tid fått de för byggnationen nödvändiga myndighetstillstånden.

När det gäller att bestämma avgiftens storlek pekar SPK på svårigheten att precis ange de särskilda kostnader som följer med framställning och inköp av lågblyad bensin. Svenska marknaden försörjs till 40 % med importerad bensin. Prissättningen på den internationella färdigvarumarknaden återspeglar sällan enligt SPK de verkliga kostnaderna för råvara och framställning. Vid fastställande av dispensavgift bör enligt SPK hänsyn tas inte enbart till merkostnader vid svenska raffinaderier utan också till prisdifferenser på den internationella färdigvarumarknaden.

SPK understryker vidare att de i promemorian angivna merkostnaderna för tillverkning av lågblyad bensin inte får tas till intäkt för att motsvarande prishöjningar krävs i konsumentledet då lågblyad bensin introduceras på marknaden.

Kammarrätten diskuterar i sitt remissyttrande vad i promemorian anförs om tillämpningen av nuvarande besvärbestämmelser på beslut om dispensavgift. Enligt kammarrätten råder oklarhet om besvärordningen när det gäller beslut som kommer att meddelas av produktkontrollnämnden enligt 45 g § andra stycket förslaget till ändring i kungörelsen. Kammarrätten anser vidare att det inte är motiverat att talan skall kunna föras mot produktkontrollnämndens preliminära avgiftsbeslut till den del de rör tillämpningen av taxa eller avgiftsfråga i övrigt. Som skäl för denna ståndpunkt framhålls bl. a. att i annan lagstiftning, t. ex. angående skatter, beslut rörande preliminär debitering ej kan överprövas av kammarrätten.

